

Υπάρχει μέλλον για την ανάπτυξη;

Μαριάννα Χούσου

Ο καπιταλισμός δεν μπορεί να θέσει όρια στην ανάπτυξη, με τον ίδιο τρόπο που ο άνθρωπος δεν μπορεί να μην αναπνέει.

(M. Bookchin)

Ο όρος αποανάπτυξη χρησιμοποιήθηκε από ριζοσπάστες επικριτές της θεωρίας της ανάπτυξης και του κινήματος της πολιτικής οικολογίας. Εμφανίστηκε το 1979 στο βιβλίο του Nicholas Georgescu Roegen, ενός σημαντικού οικονομολόγου, ο οποίος εισήγαγε την έννοια αυτή ως μια αναπόφευκτη συνέπεια των ορίων που επιβάλλουν οι νόμοι της φύσης.

Με άλλα λόγια, ισχυρίστηκε ότι δεν είναι δυνατή η απεριόριστη ανάπτυξη σε έναν πεπερασμένο πλανήτη.

Σύμφωνα με τον Serge Latouche, είναι περισσότερο μια λέξη κλειδί παρά μία συγκεκριμένη θεωρία.

Στο βιβλίο του «Το στοίχημα της Αποανάπτυξης» ο ίδιος υποστηρίζει ότι η οικονομική μεγέθυνση δεν είναι επιθυμητή και δεν μπορεί να είναι αυτοσκοπός. Μπορεί φαινομενικά να παράγει πλούτο (με ό,τι σημαίνει αυ-

τό), αλλά παράγει ταυτόχρονα και κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, εκμετάλλευση και περιβαλλοντική καταστροφή.

Αντίθετα, η απομεγέθυνση (degrowth) είναι κοινωνικά επωφέλης όταν εφαρμοστεί στα πλαίσια σχέσεων αλληλεγγύης και όχι του ανταγωνισμού, με πρώτιστο στόχο την ποιότητα και όχι την ποσότητα και τον αλόγιστο και αδιέξοδο καταναλωτισμό.

Η σημερινή κρίση του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι περισσότερο κρίση κοινωνική: Μιας κοινωνίας που έχει μάθει να διογκώνει τις ανάγκες συνεχώς, να καταναλώνει και να μετατρέπει κάθε αξία σε εμπορεύσιμο αγαθό, χωρίς μέτρο και χωρίς νόημα. Σύμφωνα με τον Καστοριάδη, η αμφισβήτηση των τάσεων και των αξιών της σημερινής κοινωνίας είναι αδιαχώριστη από την κριτική της θεωρίας της «ανάπτυξης».

Μπορούμε να υποστηρίξουμε λοιπόν ότι είναι επίκαιρη όσο ποτέ η διερεύνηση των δυνατοτήτων και των προοπτικών του κινήματος της αποανάπτυξης. Το ζητούμενο είναι με ποιους τρόπους ο κόσμος της εργασίας θα μπορέσει να αντιληφθεί

την κρισιμότητα της στιγμής και θα ενσωματώσει μεθόδους και πρακτικές που θα οδηγήσουν στην οικονομική απομεγέθυνση.

Έτσι, ώστε να μπορέσει να απεγκλωβιστεί από την πανάκεια της πράσινης ανάπτυξης (που είναι η ίδια καταστροφική ανάπτυξη με άλλα μέσα) και στο καρότο των νέων θέσεων εργασίας που συνοδεύει κάθε νέο μεγάλο αναπτυξιακό και αντιπεριβαλλοντικό έργο. Μέσα από συλλογικές και κινηματικές διαδικασίες να αντιπαραβάλει την ποιότητα ζωής και το μετασχηματισμό της κοινωνίας από ετερόνομη σε αυτόνομη, στην οποία η οικονομία θα πάψει να είναι η κυρίαρχη ή η μοναδική αξία. Άλλωστε ο πλανήτης έχει δείξει τα όριά του και είναι σαφές ότι αν υπάρχει μέλλον για την ανάπτυξη και την οικονομική μεγέθυνση, αυτό είναι εις βάρος της ζωής.

Χρήσιμα:

www.degrowth.eu. Η ιστοσελίδα του συνεδρίου για την αποανάπτυξη που έγινε το Μάρτιο στη Βαρκελώνη «Από την οικολογία στην αυτονομία», συζήτηση Καστοριάδη-Ντανιέλ κον Μπεντιτ

«Για μια απελευθερωτική Τεχνολογία», Μ. Μπουκτσιν.

«Το στοίχημα της αποανάπτυξης», Σερζ Λατούς

Με κριτήριο τη ζωή και με κοινωνικό έλεγχο

Εδώ και 30 χρόνια, το κίνημα της αποανάπτυξης εξελίσσεται, διαμορφώνεται και διαδίδεται σε χώρες της Ευρώπης.

Με βασικά χαρακτηριστικά την προστασία του περιβάλλοντος, τον περιορισμό της αλόγιστης χρήσης των φυσικών πόρων και την προώθηση ενός αντικαταναλωτικού τρόπου ζωής.

Προωθώντας παράλληλα τις ιδέες για τη δημιουργία μικρών αυτόνομων οικονομιών, αντισυγκεντρωτικών που θα στηρίζονται στη συλλογική δραστηριότητα και στον δημόσιο κοινωνικό έλεγχο της παραγωγής και της κατανάλωσης.

Απορρίπτοντας τη «φιλική προς το περιβάλλον», τη βιώσιμη ή την πράσινη ανάπτυξη, προτείνει μια ριζοσπαστική σχέση ανάμεσα στους ανθρώπους, στην εργασία τους και στη σχέση τους με το περιβάλλον.

Με κριτήριο τις πραγματικές ανάγκες, την ποιότητα της ζωής, τον ελεύθερο χρόνο και τη δημιουργική, συνεργατική εργασία.

Με κοινωνικό έλεγχο στον καθορισμό του τι παράγεται, με ποιο τρόπο και πόσο. Ενάντια στο κυνήγι της ταχύτητας, στην αλόγιστη αύξηση της παραγωγής και στην απόκτηση όλο και περισσότερων «αγαθών» που «διευκολύνουν» τη ζωή μας, «μειώνοντας» τις αποστάσεις, ενώ στην πραγματικότητα διαρρηγνύουν τους κοινωνικούς δεσμούς.

Ενάντια στην ψευδοαπελευθέρωση της συνεχούς κατανάλωσης στην οποία έχει εγκλωβιστεί ο καλούμενος αναπτυγμένος κόσμος.

